

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 128/2019-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. júna 2019 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Laššákovej a zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], Ústav na výkon trestu odňatia slobody, [REDAKOVANÉ], vo veci namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 6 ods. 1 a 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tk 2/2017 a jeho uznesením z 11. januára 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. februára 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], Ústav na výkon trestu odňatia slobody, [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj čl. 6 ods. 1 a 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“)

v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tk 2/2017 a jeho uznesením z 11. januára 2019. Ústavná sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 12. februára 2019.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ žiadosťou zo 4. apríla 2018 doručenou okresnému súdu 6. apríla 2018 sa domáhal oslobodenia od povinnosti uhradiť štátu trovy za ustanoveného advokáta [REDAKOVANÉ]. V žiadosti uviedol relevantné dôvody na oslobodenie od povinnosti uhradiť štátu trovy. Poukázal na to, že je chudobný, bez finančných prostriedkov, vlastné finančné prostriedky nemal ani na zvolenie a zaplatenie obhajcu. Išlo pritom o povinnú obhajobu, a preto mu bol obhajca ustanovený, resp. doslova nanútený, keďže ho musel mať bez ohľadu na jeho rozhodnutie vychádzajúce z toho, že si obhajcu dovoliť nemohol. Podrobne opísal osobné, zdravotné, zárobkové a majetkové pomery, ako aj skutočnosť, že v konaní viackrát namietal nečinnosť a nezáujem obhajcu poskytovať mu potrebnú právnu pomoc. Dokonca požiadal o zrušenie ustanovenia pre postoj obhajcu, resp. jeho nezáujem. Okresný súd však napriek súhlasu obhajcu tohto od povinnosti obhajovať neoslobodil.

3. Uznesením vyššieho súdneho úradníka okresného súdu sp. zn. 5 Tk 2/2017 z 22. novembra 2018 bol sťažovateľ zaviazaný uhradiť štátu sumu 6 169,94 € ako trovy ustanoveného obhajcu. Toto uznesenie bolo odôvodnené v podstate len tým, že ak by aj majetkové pomery sťažovateľa v súčasnej dobe neumožňovali uhradiť trovy štátu v predpísanej sume, neznamená to, že to tak bude aj v budúcnosti, pričom aj predpokladané dodatočné zlepšenie jeho majetkových pomerov zakladá oprávnenie štátu, aby prostriedky vynaložené na zaplatenie obhajoby požadoval späť. Podľa názoru vyššieho súdneho úradníka okresného súdu predpokladané dodatočné zlepšenie majetkových pomerov sťažovateľa je dané tým, že je v jeho možnostiach a schopnostiach dosahovať príjem z pracovnej činnosti, a to i po výkone trestu odňatia slobody.

4. V sťažnosti z 29. novembra 2018 podanej proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka okresného súdu poukázal sťažovateľ na to, že pred vydaním uznesenia nebola preskúmaná jeho žiadosť o oslobodenie od povinnosti úhrady trov za obhajobu. Neskúmal sa ani jeho vek a zdravotný stav. Osobitne zdôraznil neznalosť jeho situácie a jeho pomerov v súvislosti s konštatovaním, že môže dosahovať príjem z pracovnej činnosti aj po výkone

trestu. V skutočnosti sa jeho majetkové pomery ani v budúcnosti nezlepšia, je invalidnou osobou a nikdy nebude prepustený z výkonu trestu. Obhajca mu bol doslova nanútený štátom a nikto (orgány činné v trestnom konaní, okresný súd, ale ani samotný obhajca) ho neinformoval o výške odmeny obhajcu za jednotlivé úkony právnych služieb. Keďže ho obhajca o výške odmeny neinformoval, odmena mu vôbec nepatrí. Nebol by vôbec súhlasil s vykonaním mnohých zbytočných irelevantných úkonov obhajcu, keby vedel, koľko stoja (aká je cena za každý takýto úkon právnej služby).

5. Uznesením sudcu okresného súdu sp. zn. 5 Tk 2/2017 z 11. januára 2019 bola sťažnosť podaná sťažovateľom zamietnutá ako nedôvodná. Podľa názoru sudcu okresného súdu vyšší súdny úradník správne špecifikoval dôvody, pre ktoré sťažovateľa zaviazal na náhradu odmeny. Aj predpokladané dodatočné zlepšenie majetkových pomerov odsúdeného zakladá štátu oprávnenie, aby prostriedky vynaložené na zaplatenie obhajoby odsúdeného žiadal späť.

6. Podľa presvedčenia sťažovateľa tento záver sudcu okresného súdu je neakceptovateľný a neudržateľný. Ide o arbitrárne rozhodnutie vydané bez objektívneho skúmania a posúdenia jeho možností a schopností. Skutkové zistenia stoja mimo skutočnosti, resp. reality a skutkové závery nemajú oporu v dôkazoch. Napriek tomu, že okresný súd objektívne zhodnotil, že ak by aj majetkové pomery sťažovateľa v súčasnosti neumožňovali uhradiť trovy štátu (čo je skutočne pravdivé a objektívne preukázané), rýchlo k tomu dodal záver, že v budúcnosti možno predpokladať dodatočné zlepšenie jeho majetkových pomerov, keďže môže dosahovať príjem z pracovnej činnosti, a to i po výkone trestu odňatia slobody. Tento záver je však zavádzajúci a odporuje skutočnosti. Je nielen morálne, ale i právne neudržateľný a neakceptovateľný. Je nesporné, že mu bol uložený doživotný trest odňatia slobody bez možnosti podmieneného prepustenia, a je teda vylúčené akékoľvek možné zamestnanie sa po výkone trestu. Aj keby bol sťažovateľ podmienne prepustený po 25 rokoch výkonu trestu, mal by už viac ako 75 rokov. Sťažovateľ vyslovuje predpoklad, že dôvody uznesenia vyššieho súdneho úradníka okresného súdu boli odpísané z konceptu v počítači, inak by totiž nebolo možné hovoriť o zlepšení jeho majetkových pomerov zamestnaním sa po výkone trestu.

7. Ďalej uznesenie obsahuje nepravdivé tvrdenia. Napríklad nezodpovedá skutočnosti, že by pre nespoluprácu bol viackrát vyradený zo zoznamu uchádzačov o zamestnanie. V skutočnosti nikdy nebol vyradený pre nespoluprácu. Práve naopak, je preukázané, že dôvodom vyradenia bol výkon väzby. Okresný súd zjavne nemal predstavu, že aj keď je aktuálne sťažovateľ vo výkone trestu zamestnaný, zo zákona nemá nárok na minimálnu mzdu, ale ani nárok na životné minimum.

8. V uznesení sudcu okresného súdu sa rozoberajú irelevantné skutočnosti pre posúdenie oslobodenia od povinnosti úhrady trov obhajoby štátu. Úrad práce po prepustení sťažovateľa v roku 2016 mu až doteraz nikdy neposkytoval dávky v hmotnej núdzi alebo podporu v nezamestnanosti. Pokiaľ ide o údajnú nespoluprácu s úradom práce, dospel k nepravdivému záveru. Boli síce poopravené dôvody vyradenia sťažovateľa 11. apríla 2017 tak, že príčinou vyradenia nebola nespolupráca, ale výkon trestu odňatia slobody, avšak ďalšie tvrdenia sú už nepravdivé. Z úradu práce totiž nikdy nebol vyradený pre nespoluprácu. Dňa 15. novembra 1998 bol vyradený zo zoznamu z dôvodu, že sa zamestnal v [REDACTED], kde pracoval 2 dni, čo môže potvrdiť Sociálna poisťovňa výpisom z osobného účtu poistenca. Následne od 18. novembra 1998 bol znovu vedený na úrade práce. Ak by bol 15. novembra 1998 vyradený pre nespoluprácu, úrad práce by ho hneď obratom o 2 dni neskôr nezaradil znova do svojej evidencie. Nepravdivý je aj údaj, podľa ktorého bol 25. februára 1999 vyradený zo zoznamu pre nespoluprácu. Dôvodom vyradenia bol v skutočnosti výkon väzby od 12. februára 1999, čo je preukázateľné zo spisu okresného súdu sp. zn. 5 Tk 2/2017.

9. Okresný súd neobjektívne uvádza, že sťažovateľ vlastnou vinou si nezabezpečil svoje sociálne postavenie, ktoré zahŕňa aj majetkové pomery. Po prepustení v roku 2016 bol sťažovateľ po 2 operáciách a nemal žiadny príjem z úradu práce. Nemohol pracovať nie z vlastnej viny, ale pre zlý zdravotný stav. Dôkazom toho je aj lekárom odporučená a absolvovaná kúpeľná liečba od 4. novembra do 2. decembra 2016 a následné uznanie za invalidného dôchodcu. Preto je záver okresného súdu absolútne neobjektívny. Sťažovateľ sa zamestnal len v rámci zdravotných možností na dohodu vo firme [REDACTED], ako brigádnik s príjmom 100 – 120 € mesačne.

10. V uznesení sudcu okresného súdu sa poukazuje aj na to, že vykonanou lustráciou v katastri nehnuteľností sa zistilo, že sťažovateľ je vlastníkom nehnuteľností, nie je teda nemajetný. Už v žiadosti o oslobodenie od úhrady trov obhajoby zo 4. apríla 2018 sťažovateľ podrobne uviedol, o aké nehnuteľnosti ide, a zdôraznil, že sú takmer bezcenné a bez možnosti predaja. Ide o ornú pôdu v [REDAKOVANÉ], ktorú si prenajíma Poľnohospodárske družstvo [REDAKOVANÉ] za ročné nájomné 14,60 € a Urbár [REDAKOVANÉ] s ročným výnosom 80 €. Okresný súd pritom vôbec neskúmal hodnotu týchto nehnuteľností, hoci sťažovateľ to namietal v sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka okresného súdu. Preto ani nevyvrátil tvrdenie sťažovateľa o tom, že tieto nehnuteľnosti sú takmer bezcenné. Je objektívne vyčísliteľné, že sťažovateľ by predpísanú sumu 6 170 € nebol schopný splatiť z príjmu z pracovnej činnosti ani do dovŕšenia veku odchodu do dôchodku, dokonca ani za 20 rokov, pretože má už aj iné pohľadávky určené súdom, ktoré spláca.

11. Postup a rozhodnutia orgánov činných v trestnom konaní a okresného súdu považuje sťažovateľ de facto za hrubý nátlak podľa § 190 Trestného zákona, keďže štát mu vnucuje služby tretej osoby bez ohľadu na to, či to on chce alebo nie, a bez ohľadu na to, či má prostriedky na úhradu týchto služieb. Štát ako zákonodarca nemôže zneužívať svoj monopol ako ochranca práva a záujmov spravodlivosti a zároveň sťažovateľovi nasilu vnútiť právne služby bez ohľadu na jeho pomery. Takýto stav je neudržateľný a odporuje právu na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie.

12. Sťažovateľ opäť poukazuje na skutočnosť, že ustanovený obhajca nesplnil povinnosť informovať ho o cene za právne služby, čo znamená, že obhajcovi odmena vôbec nepatrí. Ustanovený obhajca nekonal čestne, svedomito a nedbal na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných služieb. Napríklad 20. februára 2017 si vyúčtoval úkon účasti pri výsluchu obvineného, hoci iba 5 minút predtým mu sťažovateľ výslovne povedal, že pri výsluchu vypovedať nebude. Preto účasť obhajcu bola úplne zbytočná a neopodstatnená. Nebol tam vôbec potrebný, nepresadzoval a nebránil záujmy sťažovateľa, iba si bezcharakterne naučtoval úkon v plnej výške, ako keby naozaj poskytoval právnu pomoc.

13. Keďže sťažovateľ už v priebehu trestného konania nesúhlasil s účasťou ustanoveného obhajcu na úkonoch trestného konania, požiadal vyšetrovateľa, aby sa mohol úkonov trestného konania zúčastniť osobne. Vyšetrovateľ však túto žiadosť zamietol s poukazom na to, že takýto postup prichádza do úvahy najmä vtedy, ak obvinený nemá obhajcu.

14. Sťažovateľ požaduje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Okresný súd Banská Bystrica rozhodnutím o povinnosti úhrady trov obhajoby uznesením sp.zn. 5Tk/2/2017 zo dňa 11.1.2019 porušil základné právo [REDAKOVANÉ] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR

porušil právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

porušil právo na to, keď nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne podľa čl. 6 ods. 3 písm. c Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

2. Uznesenie Okresného súdu v Banskej Bystrici sp.zn. 5Tk/2/2017 zo dňa 11.1.2019 sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie

3. Kancelárii Ústavného súdu SR ukladá povinnosť zaplatiť trovy konania na účet ustanovenému právnenému zástupcovi, ktorého sťažovateľovi ustanovil Ústavný súd SR

4. Okresný súd Banská Bystrica je povinný uhradiť trovy konania na účet Kancelárie Ústavného súdu SR.“

15. Sťažovateľ napokon žiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní o jeho ústavnej sťažnosti, a to vzhľadom na jeho osobné, zárobkové a majetkové pomery.

II.

16. Z uznesenia vyššieho súdneho úradníka okresného súdu sp. zn. 5 Tk 2/2017 z 22. novembra 2018 vyplýva, že podľa § 558 ods. 1 a § 555 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku bol sťažovateľ zaviazaný zaplatiť na účet okresného súdu sumu 6 169,94 € odmeny a hotových výdavkov uhradených štátom ustanovenému obhajcovi. Podľa konštatovania vyššieho súdneho úradníka okresného súdu sťažovateľ bol rozsudkom

okresného súdu sp. zn. 5 Tk 2/2017 z 13. septembra 2017 v spojení s uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 5 To 104/2017 z 21. novembra 2017 uznaný vinným zo spáchania obzvlášť závažného zločinu vraždy podľa § 145 ods. 1 a 3 písm. a) Trestného zákona. Šetrením majetkových pomerov sťažovateľa sa zistilo, že je vlastníkom nehnuteľnosti, nie je poberateľom žiadnych štátnych sociálnych dávok a nie je evidovaný ani ako uchádzač o zamestnanie. Do 11. apríla 2017 bol vedený ako uchádzač o zamestnanie, avšak pre nespoluprácu bol zo zoznamu viackrát vyradený. Nie je vlastníkom ani držiteľom žiadneho motorového vozidla. V čase od 1. januára do 30. apríla 1993 bol pracovne zaradený vo výkone trestu, od 1. októbra 1993 do 17. novembra 1998 pracoval u viacerých zamestnávateľov, od 16. novembra 1998 do 16. mája 2016 bol vo výkone trestu, od 13. októbra 2016 do 30. apríla 2017 pracoval na dohodu a od 26. februára 2018 do súčasnosti je pracovne zaradený vo výkone trestu. Podľa názoru vyššieho súdneho úradníka okresného súdu pri rozhodovaní o uložení povinnosti odsúdenému na náhradu odmeny a hotových výdavkov vyplatených štátom ustanovenému obhajcovi je potrebné prihliadať aj na ďalšie skutočnosti, ako napríklad na vek odsúdeného a jeho zdravotný stav a následne súhrnne zhodnotiť možnosti odsúdeného uhrádzať určenú sumu aj v budúcnosti. Prihliadnuc na uvedené skutočnosti sa dá dôjsť k názoru, že je v možnostiach a schopnostiach sťažovateľa dosahovať príjem z pracovnej činnosti, a to i po výkone trestu odňatia slobody. V tejto súvislosti bolo potrebné prihliadnuť aj na vysokú sumu štátom vyplatenej odmeny ustanovenému obhajcovi. Zároveň treba poukázať aj na to, že aj keby majetkové pomery sťažovateľa v súčasnej dobe neumožňovali uhradiť trovy štátu v predpísanej sume, neznamená to, že to tak bude aj v budúcnosti, lebo aj predpokladané dodatočné zlepšenie majetkových pomerov sťažovateľa zakladá oprávnenie štátu, aby prostriedky vynaložené na zaplatenie obhajoby žiadal späť. Skutočnosť, že sťažovateľ v súčasnosti nemá finančné prostriedky v určenej výške, nie je dôvodom na prenášanie zodpovednosti za spáchanú trestnú činnosť na štát v podobe znášania nákladov na odmenu ustanoveného obhajcu. Bolo potrebné prihliadnuť pritom aj na výšku sumy, ktorú je sťažovateľ povinný zaplatiť.

17. Z uznesenia sudcu okresného súdu sp. zn. 5 Tk 2/2017 z 11. januára 2019 vyplýva, že sťažnosť podaná sťažovateľom bola podľa § 193 ods. 1 písm. a) Trestného

poriadku zamietnutá ako nedôvodná. Podľa konštatovania sudcu okresného súdu uznesením okresného súdu z 27. marca 2018 bola obhajcovi sťažovateľa priznaná odmena a náhrada hotových výdavkov vo výške 6 169,94 €. Sťažnosť podaná sťažovateľom bola zamietnutá predsedom senátu okresného súdu uznesením zo 14. mája 2018. Podľa názoru sudcu okresného súdu sú skutočnosti uvedené v sťažnosti irelevantné. Je síce pravdou, že sťažovateľ vykonáva trest doživotného odňatia slobody bez možnosti podmieneného prepustenia, avšak trestných činov sa dopustil opakovane, za čo bol už v minulosti vo výkone trestu odňatia slobody, čo mohlo mať negatívny dopad na jeho sociálne postavenie zahrňujúce aj jeho majetkové pomery. Nárok na bezplatnú obhajobu či na obhajobu za zníženu náhradu nevzniká automaticky tým, že odsúdený má nízky príjem, nehnuteľnosti v jeho vlastníctve sú nepatrnej hodnoty, a tým, že je vo výkone trestu odňatia slobody. V súvislosti s námietkou sťažovateľa, podľa ktorej k jeho vyradeniu z evidencie nedošlo pre nespoluprácu s úradom práce, treba uviesť, že sťažovateľ bol vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie od 17. mája do 30. septembra 1993 vrátane a následne sa zamestnal (čo bolo dôvodom vyradenia z evidencie), od 16. októbra 1995 do 23. apríla 1997 vrátane sa zamestnal (čo bolo dôvodom vyradenia z evidencie), od 25. júla 1997 do 15. novembra 1998 vrátane bol z evidencie vyradený pre nespoluprácu, od 18. novembra 1998 do 25. februára 1999 vrátane bol z evidencie vyradený pre nespoluprácu a od 29. júla 2016 do 11. apríla 2017 vrátane bol vyradený z evidencie z dôvodu výkonu trestu odňatia slobody. Nárok na bezplatnú obhajobu či na obhajobu za zníženu odmenu je možné priznať v prípade, ak sa odsúdený nie vlastnou vinou dostal do situácie, keď napriek snahe objektívne nie je schopný splácať trovy obhajoby, ktoré boli vyplatené jeho ustanovenému obhajcovi, a v dôsledku toho by sa v prípade splácania trov obhajoby dostal do hmotnej núdze. Sťažovateľ bol právoplatne uznaný za vinného z obzvlášť závažného zločinu vraždy a trestnej činnosti sa dopúšťal už aj v minulosti. Nejde teda iba o ojedinelý exces, kde by náhrada trov obhajoby mohla byť neprimerane prísna. Odsúdený, ktorý opakovane pácha trestnú činnosť, sám negatívne ovplyvňuje svoje sociálne postavenie zahrňujúce aj majetkové pomery, nemôže zároveň použiť tieto skutočnosti ako argument na oslobodenie od zodpovednosti za následky, medzi ktoré patrí aj povinnosť náhrady trov obhajoby. Sťažovateľ je momentálne vo výkone trestu odňatia slobody bez možnosti podmieneného prepustenia. Je počas výkonu trestu odňatia slobody pracovne

zaradený, teda dosahuje príjem z pracovnej činnosti. Kým je sťažovateľ pracovne zaradený, je možné z jeho čistej mzdy, a to i pri zohľadnení zrážok vykonávaných z jeho mzdy (aj keď len postupne), uhradiť štátu odmenu a náhradu vyplatenú ustanovenému obhajcovi. Štát nemôže v žiadnom prípade dobrovoľne upustiť od snahy vymôcť nemalé finančné prostriedky vyplatené obhajcovi sťažovateľa, pretože sťažovateľ je stále osobou, ktorá by prakticky za všetkých okolností (okrem určitých špecifických výnimiek) mala nahradiť štátu odmenu a náhradu vyplatenú ustanovenému obhajcovi z rozpočtových prostriedkov štátu. Rozhodnutie o priznaní nároku na bezplatnú obhajobu je preto dôvodné v tých prípadoch, keď by stanovená povinnosť nezodpovedala nielen zisteným osobným a majetkovým pomerom odsúdeného, ale bola by aj zrejme neprimeraná jeho dlhodobým možnostiam.

III.

18. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

19. Podľa § 246 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak nie je ďalej ustanovené inak, použije sa tento zákon aj na konania začaté do 28. februára 2019.

20. Podľa § 246 ods. 2 zákona o ústavnom súde právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

21. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

22. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

23. Vec napadla ústavnému súdu 15. februára 2019 a bola pôvodne pridelená sudcovi spravodajcovi Ladislavovi Oroszovi, ktorému 16. februára 2019 uplynulo funkčné obdobie sudcu ústavného súdu. V zmysle čl. X ods. 2 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 (ďalej len „rozvrh“) bola táto vec po 26. apríli 2019 v zmysle rozvrhu prerozdelená a náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov pridelená sudcovi spravodajcovi Ľubošovi Szigetimu a v zmysle čl. II bodu 3 rozvrhu prejednaná a rozhodnutá v druhom senáte ústavného súdu v zložení Jana Laššáková (predsedníčka senátu), Peter Molnár a Ľuboš Szigeti.

24. Ústavná sťažnosť je zjavne neopodstatnená.

25. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

26. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

27. Sťažovateľ je presvedčený, že nemal byť zaviazaný na úhradu trov ustanoveného advokáta, a to pre celý rad dôvodov, na ktoré v ústavnej sťažnosti poukázal.

28. Hlavným argumentom sťažovateľa je, že vyšší súdny úradník okresného súdu v odôvodnení uznesenia vyslovil názor, podľa ktorého je v možnostiach a schopnostiach sťažovateľa dosahovať príjem z pracovnej činnosti, a to aj po výkone trestu odňatia slobody. Toto konštatovanie svedčí o úplnej neznalosti situácie sťažovateľa, pretože je v rozpore s realitou. Za situácie, keď sťažovateľ bol právoplatne odsúdený na doživotný trest odňatia slobody bez možnosti podmieneného prepustenia, sú úvahy o jeho možnosti dosahovať príjem z pracovnej činnosti aj po výkone trestu celkom nemiestne a vymykajúce sa realite. Sťažovateľ tento argument viackrát opakuje a zdôrazňuje, a to ako najvypuklejší a najzrejmejší dôkaz neudržateľnosti úvah okresného súdu.

29. Ústavný súd považuje za potrebné v súvislosti s touto námietkou uviesť, že sťažovateľ úspešne využil možnosť brániť sa namietanému pochybeniu riadnym opravným prostriedkom, teda v rámci sťažnosti podanej proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka okresného súdu. Sudca okresného súdu v rámci opravného konania mu dal za pravdu a správne vychádzal zo skutočnosti, že sťažovateľ bol odsúdený na doživotný trest odňatia slobody bez možnosti podmieneného prepustenia. Pokiaľ i napriek tomu považoval výrok

uznesenia vyššieho súdneho úradníka okresného súdu za správny, urobil tak čiastočne z iných dôvodov. Sťažovateľom dôvodne vytýkané pochybenie bolo teda v rámci riadneho opravného konania napravené.

30. Druhá najvýraznejšia námietka sťažovateľa spočíva v tvrdení, podľa ktorého kvalita poskytnutej obhajoby zo strany ustanoveného obhajcu nebola dostatočná. Obhajca predovšetkým nesplnil povinnosť poučiť sťažovateľa o výške odmeny za jednotlivé úkony právnych služieb, ktoré mu poskytoval. Táto skutočnosť podľa sťažovateľa sama osebe bez ďalšieho má za následok, že obhajca nemal na odmenu za obhajobu nárok. Keby totiž sťažovateľ tieto informácie mal, mohol by dopredu obhajcu inštruovať o tom, ktorých úkonov sa má, resp. nemá zúčastniť. Okrem toho obhajca sa viacerých úkonov zúčastnil iba formálne, resp. zbytočne, napr. výsluchu sťažovateľa, ktorý ho dopredu upozornil, že vypovedať nebude.

31. V uvedenej súvislosti považuje ústavný súd za rozhodujúce, že uznesením vyššieho súdneho úradníka okresného súdu z 27. marca 2018 bola obhajcovi sťažovateľa priznaná odmena a náhrada hotových výdavkov vo výške 6 169,94 €. Sťažnosť podaná sťažovateľom proti tomuto uzneseniu bola zamietnutá uznesením sudcu okresného súdu zo 14. mája 2018. Inými slovami, o nároku obhajcu sťažovateľa na odmenu a náhradu hotových výdavkov bolo právoplatne rozhodnuté skoršími uzneseniami a na základe týchto uznesení bola priznaná suma obhajcovi sťažovateľa okresným súdom aj vyplatená. Námietky týkajúce sa práva obhajcu na odmenu, ako aj námietky týkajúce sa prípadnej výšky jeho odmeny mohol sťažovateľ uplatňovať práve v rámci rozhodovania o trovách obhajoby. Dá sa predpokladať, že sťažovateľ tieto námietky aj uplatnil, keďže podal riadny opravný prostriedok, ktorému však nebolo vyhovené. Pokiaľ bol sťažovateľ tej mienky, že trovy obhajoby boli uvedenými právoplatnými uzneseniami priznané obhajcovi neoprávnene, resp. v nesprávnej výške, mal ústavnou sťažnosťou (pred 1. marcom 2019 sťažnosťou) napadnúť na ústavnom súde práve tieto uznesenia, čo sa však nestalo. Za daného stavu v konaní o úhradu trov štátu vzniknutých obhajobou sťažovateľa sa už týmito námietkami sťažovateľa nemožno zaoberať a musí sa bez ďalšieho vychádzať z právoplatného uznesenia, ktorým boli trovy obhajoby obhajcovi sťažovateľa priznané.

32. Ďalej sťažovateľ namieta nesprávne ustálenie, podľa ktorého bol pre nespoluprácu viackrát vyradený zo zoznamu uchádzačov o zamestnanie. Tvrdí totiž, že v skutočnosti nikdy nebol vyradený pre nespoluprácu. Poukazuje tiež na to, že po prepustení v roku 2016 až doteraz mu nikdy neboli poskytované dávky v hmotnej núdzi či podpora v nezamestnanosti. Nebolo zohľadnené, že po prepustení v roku 2016 sa podrobil dvom operáciám, a nemohol preto pracovať nie z vlastnej viny, ale pre zlý zdravotný stav, v dôsledku ktorého absolvoval kúpeľnú liečbu a bol uznaný za invalidného. Za významnú považuje aj skutočnosť, že hoci je vlastníkom nehnuteľností, tieto prinášajú minimálny výnos a sú takmer bezcenné a nepredajné, pričom okresný súd nepovažoval za potrebné hodnotu týchto nehnuteľností zisťovať. Napokon vyslovuje názor, že vnucovaním služieb tretej osoby (povinnej obhajoby) bez ohľadu na to, či on má o obhajcu záujem a či si ho môže dovoliť, sa štát dopúšťa de facto voči nemu trestného činu hrubého nátlaku podľa § 190 Trestného zákona.

33. Podľa názoru ústavného súdu je rozhodujúce, že sudca okresného súdu zistil, že sťažovateľ síce vykonáva trest doživotného odňatia slobody bez možnosti podmieneného prepustenia, avšak trestných činov sa dopustil opakovane, za čo bol už v minulosti vo výkone trestu odňatia slobody. Práve túto skutočnosť považuje za rozhodujúcu, teda za takú, ktorá mohla mať negatívny dopad na sociálne postavenie sťažovateľa zahrňujúce aj jeho majetkové pomery. Sťažovateľ bol podľa konštatovania sudcu okresného súdu právoplatne uznaný za vinného z obzvlášť závažného zločinu vraždy, pričom sa trestnej činnosti dopúšťal už aj v minulosti. Nešlo teda o ojedinelý exces. Podľa sudcu okresného súdu odsúdený, ktorý opakovane pácha trestnú činnosť, sám negatívne ovplyvňuje svoje sociálne postavenie zahrňujúce v sebe aj majetkové pomery. Nemôže preto zároveň použiť tieto skutočnosti ako argument na oslobodenie od zodpovednosti za následky, medzi ktoré patrí aj povinnosť náhrady trov obhajoby.

34. Ústavný súd považuje uvedené jadro argumentácie sudcu okresného súdu za dostatočné a presvedčivé, bez známkov arbitrárnosti či zjavnej neodôvodnenosti. Okolnosť, že sťažovateľ má na posúdenie veci odlišný názor, sama osebe bez ďalšieho nemôže znamenať porušenie jeho označených práv.

35. Napokon treba z pohľadu ústavného súdu poznamenať, že vo svetle uvedeného právneho názoru sa námietky sťažovateľa sumarizované v odseku 32 (s výnimkou poslednej námietky) javia ako nepodstatné. Za rozhodujúce treba považovať nesporné (ani sťažovateľom nenamietané) skutočnosti, teda že sťažovateľ sa opakovane dopúšťal trestnej činnosti a bol a je opakovane vo výkone trestu, resp. vo väzbe.

36. V súvislosti s námietkou, podľa ktorej sa štát vnucovaním povinnej obhajoby dopúšťa voči sťažovateľovi trestného činu, treba uviesť, že ide o nesprávny právny názor. Ani sťažovateľ nespochybňuje, že v prípade obzvlášť závažného zločinu vraždy prikazuje zákonná úprava povinnú obhajobu, pričom v takomto prípade sa stíhaná osoba práva na obhajcu nemôže účinne vzdať. Štát by porušoval zákon a práva stíhanej osoby práve tým, keby osobe stíhanej za vymenované závažné trestné činy neustanovil obhajcu napriek tomu, že to zákon prikazuje a že dotknutá osoba (z akýchkoľvek dôvodov) právo zvoliť si obhajcu sama nevyužila.

37. Podľa zaužívanej praxe (napr. I. ÚS 337/08, I. ÚS 311/2012) ústavný súd môže ustanoviť fyzickej osobe alebo právnickej osobe právneho zástupcu (t. j. advokáta), ak taká osoba o to požiada, ak to odôvodňujú jej pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Tieto tri predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom musia byť splnené súčasne. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu vyhovieť (mm. III. ÚS 265/2014).

38. Vychádzajúc z už uvedeného dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade u sťažovateľa nie sú splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom. Podľa názoru ústavného súdu je totiž z obsahu sťažnosti a z výsledku jej posúdenia ústavným súdom (ako to vyplýva z časti III tohto uznesenia) zrejmé, že v danom prípade ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti (m. m. III. ÚS 265/2014).

39. Keďže nebol splnený jeden z predpokladov ustanovenia právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, žiadosti sťažovateľa o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd nevyhovel.

40. Berúc do úvahy uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. júna 2019